تحلیل محتوای اطلاعات پزشکی کودکان در روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران

فیروزه زارع فراشبندی[1]، فائزه امینی[2*]، علیرضا رحیمی[1]، رویا کلیشادی[3]

۱. مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران
۲. دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی
۳. مرکز تحقیقات رشد و نمو کودکان، پژوهشکده پیشگیری اولیه از بیماری‌های غیرواگیر، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران

نشریه پایش
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۱۰/۱
سال شانزدهم، شماره دوم، فروردین ـ اردیبهشت ۱۳۹۶ صص ۱۸۹-۱۸۰
[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۲۰ دی ۹۵]

چکیده

مقدمه: روزنامه‌ها در کنار سایر رسانه‌های جمعی نقش چشمگیری در افزایش سواد سلامت عموم مردم دارند. یکی از موضوعات سلامت مهم در روزنامه‌ها، اطلاعات پزشکی کودکان است. این پژوهش، با هدفی کاربردی جهت تحلیل محتوای اطلاعات پزشکی کودکان در روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران در سال ۱۳۹۳ بود.

مواد و روش کار: پژوهش حاضر کاربردی و روش آن تحلیل محتوا بود. ابزار گردآوری اطلاعات سیاهه وارسی محقق‌ساخته‌ای است که تحلیل محتوایی جامعه هدف شامل کلیه پیام‌های مندرج در ۶۹۴ نسخه از ۵ روزنامه ایران، جام جم، کیهان، رسالت و اطلاعات را در بر می‌گیرد. حجم نمونه بر اساس روش نمونه‌گیری غیر احتمالی هدفمند، ۴۲۶ عنوان مطلب مرتبط با پزشکی کودکان را شامل می‌شود.

یافته ها: یافته‌ها نشان داد بیشترین اطلاعات پزشکی کودکان به ترتیب در روزنامه‌های جام جم (۵۰/۷ درصد)، اطلاعات (۲۶/۵ درصد)، ایران (۱۸درصد)، کیهان (۳/۵ درصد)، رسالت (۱/۱۷درصد) منتشر شده است. موضوعات هسته و مورد توجه در این روزنامه‌ها به ترتیب «اختلالات روانی» (۱۹/۶ درصد) و «تغذیه» (۱۹/۲۷ درصد) بوده است. حوزه‌های تهی نیز موضوعات «پاتوفیزیولوژی مایعات بدن و مایع درمانی» و «مشکلات زنانگی در کودکی» (۰ درصد) بود. به موضوعاتی چون «ژنتیک انسانی»، «بیماری‌های متابولیک» و «کودکان با نیاز های ویژه» نیز توجه ناچیزی شده بود.

بحث و نتیجه گیری: روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران در حد مطلوبی به مسئله پزشکی کودکان توجه داشته‌اند، اما این توجه دارای تعادل در پوشش موضوعی نبوده است به نحوی که برخی از موضوعات مغفول مانده یا به آن کم پرداخته شده است که نیازمند توجه متخصصان کودکان و روزنامه‌نگاران می‌باشد. در کل، پیام‌های مهم شناسایی شده در روزنامه‌های مورد بررسی با نیازهای جامعه ایران و اولویت‌های پژوهشی کشور هم‌خوانی مناسبی دارند.

کلیدواژه: تحلیل محتوا، پزشکی کودکان، روزنامه‌های کثیرالانتشار، اطلاعات سلامت

* نویسنده پاسخگو: اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت
E-mail: faezeh.amini2010@gmail.com

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

مقدمه

امروزه اهمیت اطلاعات و نقش آن بر توسعه جوامع بر کسی پوشیده نیست. یکی از جنبه‌های مهم و مورد توجه در جوامع که معیاری برای توسعه اقتصادی نیز به شمار می‌رود، توسعه و آموزش اطلاعات سلامت است. عموم مردم اطلاعات مرتبط با سلامت را از طریق رسانه‌های جمعی دریافت می‌کنند [۱]. استفاده از این رسانه‌ها نقش بزرگی در انتقال اطلاعات، معلومات جدید، مبادله افکار و عقاید، افزایش سطح آگاهی و نگرش جامعه دارند و یکی از روش-های مناسب برای ارتقای سلامت و پیشگیری و کنترل بیماری‌ها در سطح جامعه نیز به شمار می‌آیند [۲]. مطبوعات یکی از مهمترین رسانه‌های ارتباطی در جهان امروز هستند که با وجود توسعه فناوری ارتباطی و اطلاعاتی الکترونیکی، همچنان به قوت قبل به نقش خود در آگاهی‌رسانی به جامعه می‌پردازند [۳].

از این رو، اطلاعات حاصل از این نوع رسانه، پایدارتر از رسانه‌های دیداری- شنیداری نظیر رادیو و تلویزیون است و با توجه به دسترسی آسان، ارزانی، قابلیت حمل، قابلیت مطالعه در هر موقعیت مکانی و زمانی، قدمت بیشتر و معتبر بودن به عنوان اسناد تاریخی، بین عامه مردم مقبولیت بیشتری دارد [۴]. یکی از موضوعاتی که معمولاً صفحاتی از روزنامه‌ها را به خود اختصاص می‌دهد و مورد استقبال مردم (به ویژه مادران) قرار می‌گیرد، اطلاعات پزشکی کودکان است. پزشکی اطفال به سلامت و مراقبت‌های پزشکی نوزادان، کودکان و نوجوانان از بدو تولد تا ۱۸ سالگی می‌پردازد [۵]. توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه در گرو توسعه انسانی است که خود تحت تأثیر بهره‌مندی از سلامت کامل جسمی و روانی و اجتماعی افراد است. دوران کودکی مهم‌ترین و تأثیرگذارترین دوران در تأمین، حفظ و ارتقای سلامت انسان و تضمین‌کننده توسعه جوامع در آینده است [۶].

پژوهش‌های مختلفی در داخل و خارج از ایران به بررسی محتوای مطالب سلامت در انواع رسانه‌ها پرداخته‌اند که از آن جمله می‌توان در ایران به پژوهش تقدیسی و همکاران بر روی مطالب بهداشتی روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران [۷]، امینی و همکاران بر روی تأثیر آگهی‌های تلویزیونی و خوراکی‌های کودکان [۸]، محمدپور اهرنجانی و همکاران در خصوص جایگاه مطالب تغذیه‌ای در مطبوعات ایران [۹]، ملک‌افضلی و همکاران در مورد چگونگی انتشار نتایج تحقیقات سلامت در روزنامه‌های ایران [۱۰]، نصراله-زاده و شهباز تبار بر روی اطلاعات علمی پزشکی در روزنامه‌های ایران [۱۱]، هوسپیان و همکاران بر روی تحلیل محتوای اطلاعات تغذیه‌ای مرتبط با سرطان در مجلات عامه‌پسند ایران [۱۲] اشاره کرد. همچنین از چند مطالعه انجام شده در خارج از ایران نیز می-توان به پژوهش پرابهو و همکاران بر روی اخبار پزشکی کودکان در تلویزیون [۱۳]، پروئیت و مولن بر روی توصیفات نادرست از پیشگیری اضطراری از بارداری در روزنامه‌ها [۱۴]، سالزمن بر روی تحلیل مطالب تغذیه‌ای در تودی‌شو [۱۵]، ماهشور و رائو بر روی مطالب تغذیه‌ای در روزنامه‌های هندی [۱۶]، آشورخانی و همکاران بر روی کیفیت اخبار سلامت در رسانه‌های چاپی کشورهای در حال توسعه [۱] اشاره کرد.

بررسی پیشینه‌های مرتبط با پژوهش حاضر نشان دادند که تحقیقات متنوعی در زمینه تحلیل محتوای انواع رسانه‌های چاپی و الکترونیکی بر اساس مطالب پزشکی، بهداشتی و سلامت هم در خارج و هم در داخل کشور انجام شده است و از میان انواع رسانه‌ها، روزنامه‌ها رسانه مورد علاقه پژوهشگران بوده است [۱۶، ۱۴] اما هیچ یک از پژوهش‌های مرتبط در داخل کشور، به موضوع پزشکی کودکان در رسانه‌ها نپرداخته‌اند. از آن جایی که بررسی‌ها نشان داده است که عامه مردم در هنگام جستجوی اطلاعات سلامت از انتشارات عمومی، رسانه‌ها و اینترنت نیز استفاده می‌کنند [۱۸ ،۱۷]، و با توجه به اهمیت اطلاعات سلامت به ویژه اطلاعات سلامت مرتبط با کودکان، پژوهش حاضر بر آن بود تا با تحلیل محتوای اطلاعات پزشکی کودکان مندرج در روزنامه‌های کثیر الانتشار کشور، گرایش‌های موضوعی پیام‌های منتشر شده در آنان، مهمترین پیام‌های منتشره و حوزه‌های تهی را شناسایی نماید. نتایج این پژوهش می‌تواند در شناسایی نقاط قوت و ضعف روزنامه‌ها در ارائه اطلاعات پزشکی کودکان یاری رسانده و از این رهگذر گامی در جهت بهبود کیفیت انتشار اطلاعات سلامت کودکان بردارد.

مواد و روش کار

نوع مطالعه کاربردی و روش آن تحلیل محتوا بود. جامعه آماری، کلیه پیام‌های مندرج در ۶۹۴ نسخه از ۵ روزنامه کثیرالانتشار شش ماه اول سال ۱۳۹۳ بودند که پس از اعمال معیارهای ورود داشتن پوشش سراسری (کشوری)، داشتن موضوعیت عمومی، داشتن نسخه الکترونیکی و داشتن اطلاعات مرتبط با پزشکی کودکان انتخاب شدند. معیار خروج، عدم دسترسی به روزنامه در حین بررسی بود. این روزنامه‌ها عبارت بودند از اطلاعات، ایران، جام جم،

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

رسالت و کیهان. حجم نمونه بر اساس روش نمونه‌گیری هدفمند تعیین شد و ۴۲۶ مطلب مرتبط با پزشکی کودکان استخراج گردید. یادآوری می‌شودکه امکان استخراج بیش از یک پیام از یک مطلب وجود داشته است. ابزار گردآوری اطلاعات، سیاهه وارسی محقق-ساخته بودکه مؤلفه‌های آن با توجه به اهداف پژوهش تعیین شده-اند: الف) مشخصات روزنامه؛ ب) محتوای پیام و ج) گرایش موضوعی پیام بر اساس برنامه آموزشی و ضوابط رشته تخصصی پزشکی کودکان [۶]. دلیل انتخاب این سرفصل به عنوان معیار تحلیل این بود که پس از بررسی مشخص شد که دسته‌بندی مناسب‌تری نسبت به رده‌بندی NLM (رده WS) در خصوص بیماری‌های کودکان داشت. جهت اجرای پژوهش، پیام‌های مرتبط با پزشکی کودکان موجود در روزنامه‌های مورد بررسی از طریق تحلیل محتوا، استخراج، کدگذاری و وارد سیاهه وارسی شدند. سپس داده‌ها وارد نرم‌افزار Excel شده و از طریق آمار توصیفی فراوانی و درصد فراوانی در قالب جدول تنظیم شدند.

یافته‌ها

از مجموع ۶۹۴ نسخه روزنامه مورد بررسی، ۴۲۶ مطلب (۳۰۱۹ پیام) مرتبط با پزشکی کودکان استخراج شد. سهم هر یک از روزنامه‌های مورد بررسی عبارت بود از: روزنامه جام جم ۲۱۶ (۵۰/۷ درصد)، اطلاعات ۱۱۳ (۲۶/۵ درصد)، ایران ۷۷ (۱۸درصد)، کیهان ۱۵ (۳/۵ درصد)، رسالت ۵ (۱/۱۷درصد) مطلب. جدول شماره یک گرایش‌های موضوعی پیام‌های پزشکی کودکان را در روزنامه‌های مورد بررسی نشان می‌دهد. ۳۱ خوشه مورد ذکر در این جدول و ترتیب آن بر اساس «برنامه آموزشی و ضوابط رشته تخصصی کودکان» [۶] تعیین شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود خوشه موضوعی «اختلالات روانی» با فراوانی ۱۹/۶۰درصد و خوشه موضوعی «تغذیه» با فراوانی۱۹/۲۷ درصد بیشترین پیام‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. نمودار یک این یافته‌ها را با وضوح بیشتری و به صورت نزولی از پیامدهای پر بسامد به کم‌بسامد نشان می‌دهد. همان‌طور که گفته شد موضوعات مورد توجه روزنامه‌ها «اختلالات روانی» ،«تغذیه» و بعد از آن «رشد، تکامل و رفتار» بوده‌اند. در حالی که برخی از موضوعات مانند «پاتوفیزیولوژی مایعات بدن و مایع‌درمانی» و «مشکلات زنانگی در کودکی» اصلاً پرداخته نشده است. به بعضی از موضوعات دیگر مانند «ژنتیک انسانی»، «بیماری-های متابولیک» و «کودکان با نیازهای ویژه» نیز توجه بسیار نا-چیزی شده است.

جهت شناسایی مهم‌ترین پیام‌های منتشره در روزنامه‌های مورد بررسی، چند مرحله پالایش اطلاعات صورت گرفت. در مرحله اول، خوشه‌های موضوعی دارای فراوانی بیش از ۲۰۰ از بین ۳۱ خوشه مورد بررسی انتخاب شدند که عبارتند از: ۱) اختلالات روانی؛ ۲) تغذیه؛ ۳) رشد، تکامل و رفتار؛ ۴) سلامت عمومی کودک؛ ۵) جنین و نوزاد. در مرحله دوم؛ پیام‌های دارای فراوانی بیشتر در این ۵ خوشه موضوعی تعیین شدند (جدول ۲). در این جدول در هر خوشه موضوعی برجسته، تنها ۳ پیام دارای فراوانی بیشتر ذکر شده است. برای مثال، در خوشه اول «اختلالات روانی»، موضوعات دارای فراوانی بیشتر به ترتیب « اختلالات اضطرابی»، «اختلالات گسترده تکاملی» و «بیش‌فعالی» بوده است. در نهایت در مرحله سوم پالایش داده‌ها، پیام‌های برتر هر خوشه موضوعی برجسته (جدول ۲) نیز بررسی شده و تعداد ۵ پیام به عنوان مهم‌ترین پیام‌ها که از اهمیت و برجستگی بیشتری در روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران برخوردار بودند، شناسایی شد (جدول ۳).

جدول۱: گرایش‌های موضوعی اطلاعات پزشکی کودکان در روزنامه‌های مورد بررسی

خوشه موضوعی	موضوعات فرعی	فراوانی کل خوشه	درصد کل	رتبه
رشد، تکامل و رفتار	نوزادان، سال اول، سال دوم، سال‌های پیش دبستانی، اواسط دوران کودکی، نوجوانان، رفتارهای جنسی، ارزیابی رشد، غربالگری و پایش تکامل، مراقبت کودک، جدایی، محرومیت و داغداری، طب خواب	۳۹۱	۱۲/۹۵	۳
اختلالات روانی	ارزیابی و مصاحبه، روان‌درمانی در کودکان و نوجوانان، بیماری‌های روان تنی، Vegetative Disorders، اختلالات تیک و عادت، اختلالات اضطرابی، اختلالات خلقی، خود کشی و اقدام به خودکشی، اختلالات خوردن، اختلالات رفتار از هم گسیخته، اختلالات گسترده تکاملی و سایکوز دوران کودکی، الگوهای تکاملی و عملکرد کودکان دبستانی، ADHD، ناتوانی‌های ویژه زبانی و یادگیری	۵۹۲	۱۹/۶۰	۱

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

کودکان با نیازهای ویژه	فرزند خواندگی، مراقبت از فرزند خوانده، تأثیر خشونت بر کودکان، سو استفاده و غفلت از کودکان،FTT، اختلالات تکاملی و بیماری‌های مزمن، پیوند عضو، مراقبت تسکینی در طب کودکان، مراقبت از کودکان مبتلا به بیماری محدود کننده زندگی	۶	۰/۱۹	۲۴
تغذیه	نیازهای تغذیه‌ای، تغذیه شیرخواران و کودکان، ناامنی غذایی، گرسنگی و کمبود تغذیه‌ای، اضافه وزن و چاقی، کمبود و اضافه دریافت ویتامینA، کمبود و اضافه دریافت ویتامین B، ویتامین C، ریکتز و هیپرویتامینوزD ، کمبود ویتامینE، کمبود ویتامین K، کمبود املاح و ریز مغذی‌ها	۵۸۲	۱۹/۲۷	۲
پاتوفیزیولوژی مایعات بدن و مایع درمانی	اختلالات الکترولیتی و اسید باز، درمان نگهدارنده و جایگزینی، درمان کمبود، درمان آب و الکترولیت در اختلالات خاص	۰	۰	۲۷
دارو درمانی در طب کودکان	فارماکوژنتیکس، فارماکوژنومیکس و فاماکوپروتئونومیکس، اصول دارو درمانی، مسمومیت‌ها، داروهای گیاهی	۳۶	۱/۱۹	۱۴
کودک به شدت بیمار (با وضعیت وخیم)	ارزشیابی کودک بیمار در کلینیک و دفتر کار، کنترل صدمات، خدمات پزشکی اورژانس برای کودکان، ارجاع شیرخوار و کودک با بیماری وخیم بین تسهیلات بهداشتی، فنون پایش در شیرخوار و کودک با بیماری وخیم، سیستم‌های امتیاز بندی و پیشگویی کننده‌های میرایی، اورژانس‌های کودکان و احیا، اورژانس‌های نورولوژیکی و تثبیت، شوک، نارسایی و دسترس تنفسی، تهویه مکانیکی، مراقبت حاد در قربانیان با صدمات متعدد، تثبیت تغذیه‌ای، غرق‌شدگی و صدمات فرو رفتن در آب، صدمات ناشی از سوختگی، صدمات ناشی از سرما، بیهوشی و مراقبت‌های قبل از عمل، مدیریت درد در کودکان	۱۷	۰/۵۶	۱۹
ژنتیک انسانی	رویکرد ژنتیک در پزشکی کودکان، ژنوم انسانی، الگوهای انتقال ژنتیکی، سیتوژنتیکس، ژنتیک در اختلالات شایع، ادغام ژنتیک در عملکرد طب کودکان	۱	۰/۰۳	۲۶
بیماری‌های متابولیک	رویکردی به خطاهای متابولیسم مادرزادی، نقص متابولیسم اسیدهای آمینه، نقص متابولیسم چربی‌ها، نقص متابولیسم کربوهیدرات‌ها، موکوپلی ساکاریدوز، اختلالات متابولیسم پورین و پیریمیدین، Pogeria، هیپوگلیسمی	۲	۰/۰۶	۲۵
جنین و نوزاد	مروری کلی بر مرگ و میر،نوزاد، حاملگی‌های پر خطر، جنین، شیرخواران پر خطر، تظاهرات بالینی بیماری‌ها در دوران نوزادی، اختلالات سیستم عصبی، اورژانس‌های اتاق زایمان، اختلالات راه‌های تنفسی، اختلالات دستگاه گوارش، اختلالات خونی، سیستم ادراری تناسلی، ناف، آشفتگی‌های متابولیکی، سیستم اندوکرین، دیسمورفولوژی، عفونت‌های نوزادان	۲۱۴	۷/۰۸	۵
طب نوجوان	اپیدمیولوژی مشکلات سلامت نوجوانان، ارائه مراقبت‌های بهداشتی به نوجوانان، رفتار خشن، سو مصرف مواد، پستان، مشکلات قاعدگی، پیشگیری از بارداری، حاملگی نوجوانان، تجاوز به نوجوانان، عفونت منتقله از راه جنسی، سندروم خستگی مزمن	۱۱	۰/۳۶	۲۲
ایمونولوژی	ارزشیابی سیستم‌های ایمنی، سیستم سلول‌های T، B و NK، سیستم فاگوسیتوز، سیستم کمپلمان، پیوند سلول‌های بنیادی، هماتوپوئتیک	۹	۰/۲۹	۲۳
اختلالات آلرژیک	آلرژی و بنیان ایمونولوژیکی، بیماری‌های آتوپیک، تشخیص بیماری‌های آلرژیک، اصول درمان بیماری‌های آلرژیک، رینیت آلرژیک، آسم کودکی، درماتیت آتوپیک، آلرژی گزش حشرات، آلرژی چشمی، کهیر و آنژیوادم، آنافیلاکسی، بیماری سرم، واکنش‌های ناسازگاری به غذا، واکنش‌های ناسازگاری به داروها	۱۱۲	۳/۷۰	۸
بیماری‌های روماتیسمی کودکی (بیماری‌های بافت همبند، بیماری‌های عروق کلاژن)	ارزشیابی کودک مظنون به بیماری‌روماتیسمی، درمان بیماری‌های روماتیسمی، آرتریت روماتوئید جوانان، اسپوندیلیت آنکیلوزان و سایر اسپوندیلوآر تروپاتی‌ها، آرتریت واکنشی، لوپوس اریتماتوز سیستمیک، درماتومیوزیت جوانان، اسکلرودرما و پدیده رینود، بیماری بهجت، سندروم شوگرن، سندروم تب ادواری ارثی، میلوئیدوز، سارکوئیدوز، بیماری کاوازاکی، سندروم‌های واسکولیتی، سندروم دردهای اسکلتی-عضلانی، شرایط مختلف همراه با آرتریت	۱۶	۰/۵۲	۲۰
بیماری‌های عفونی	ملاحظات عمومی، اقدامات پیشگیری، درمان آنتی بیوتیکی، عفونت‌های گرم مثبت، عفونت‌های گرم منفی، عفونت‌های بیهوازی، عفونت‌های مایکوباکتریال، عفونت‌های اسپیروکتال، عفونت‌های مایکوپلاسمایی، عفونت‌های کلامیدیال، عفونت‌های ریکتزیال، عفونت‌های قارچی، عفونت های ویروسی، درمان ضد انگلی، بیماری‌های پروتوزوئایی، بیماری‌های کرمی	۷۴	۲/۴۵	۹
دستگاه گوارش	تظاهرات بالینی بیماری‌های معدی- روده‌ای، حفره دهان، مری، معده و روده، اگزوکرین پانکراس، کبد و سیستم صفراوی، پریتوان	۱۸۵	۶/۱۲	۶
دستگاه تنفس	تکامل و عملکرد، رویکرد تشخیصی در بیماری‌های تنفسی، اختلالات مجاری تنفسی شامل: اختلالات مادرزادی و اکتسابی بینی، پولیپ بینی، سرماخوردگی، سینوزیت، فارنژیت حاد، آبسه‌های پشت و کنار حلقی و اطراف لوزه، لوزه‌ها و آدنوئیدها، نشانه‌های تنفسی راجعه یا مزمن، انسداد التهابی حاد مجاری تنفسی فوقانی، آنومالی‌های مادرزادی حنجره، تراشه و برونش، ویزینگ، برونشیت و برونشیولیت، آمفیزم و پر هوایی، کمبود آلفا۱ آنتی تریپسین، اختلالات مادرزادی ریه، ادم ریوی، سندروم‌های آسپیراسیون، پنومونی فیبرونشکتازی، آبسه ریوی،CF، آتلکتازی، تومورهای ریوی، پلوریزی، پلورال افیوژن و امپیم، بیماری‌های انترستیسیال ریه، هموسیدوز ریوی، آمبولی، انفارکتوس ریوی و خونریزی، پنوموتوراکس، پنومومدیاستینوم، هموتوراکس، شیلوتوراکس	۴۲	۱/۳۹	۱۲
سیستم قلبی عروقی	بیولوژی تکاملی سیستم قلبی عروقی، ارزشیابی سیستم قلبی عروقی، بیماری‌های مادر زادی قلب، آریتمی قلبی، بیماری‌های اکتسابی قلب، بیماری‌های میوکاری و پریکارد، درمان‌های قلبی، بماری‌های سیستم عروق محیطی	۱۱	۰/۳۶	۲۲
بیماری‌های خون	سیستم خون ساز، کم خونی ناشی از تولید ناکافی، کم خونی همولیتیک، پلی سیتمی، پان سیتوپنی، ترانسفیوژن اجزای خون، بیماری‌های انعقادی و خونریزی دهنده، طحال، سیستم لنفاتیک	۷۰	۲/۳۱	۱۰
سرطان و تومورهای خوش خیم	اپیدمیولوژی سرطان‌های کودکی و نوجوانی، بیولوژی سلولی و مولکولی سرطان، اصول تشخیص، اصول درمان، لوسمی، لیمفوم، تومورهای مغزی دوران کودکی، نوروبلاستوم، نئوپلاسم‌های کلیه، سارکوم بافت نرم، نئوپلاسم‌های استخوان، رتیوبلاستوم، نئوپلاسم‌های گنادی و ژرم سل‌ها، نئوپلاسم‌های کبد، تومورهای خوش خیم عروقی، سندروم های هیستیوسیتوز و تومورهای نادر	۳۵	۱/۱۵	۱۵

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

نفرولوژی و اورولوژی	بیماری های گلومرولی، حالاتی که اختصاصاً با هماچوری همراهند، بیماری‌های توبولی، نفوپاتی‌های توکسیک و نارسایی کلیوی، اختلالات ادراری در شیرخواران و کودکان	۱۸	۰/۵۹	۱۸
مشکلات زنانگی در کودکی	_____	۰	۰	۲۷
سیستم اندوکرین	اختلالات هیپوفیز و هیپوتالاموس، اختلالات غده تیروئید، اختلالات غده پاراتیروئید، اختلالات غده فوق کلیوی، اختلالات گونادها، دیابت ملیتوس در کودکان	۳۰	۰/۹۹	۱۶
سیستم عصبی	ارزشیابی نورولوژیکی، آنومالی‌های مادرزادی سیستم عصبی مرکزی، تشنج در کودکی، حالات مقلد تشنج، سندروم های نوروکوتانئوس، اختلالات حرکتی، انسفالوپاتی‌ها، اختلالات نورودژنراتیو، اختلالات دمیلینیزاسیون CNS، سندروم‌های حمله‌ای حاد، عفونت‌های CNS، آبسه مغزی، تومور کاذب مغذی، اختلالات طناب نخاعی	۳۰	۰/۹۹	۱۶
اختلالات عصبی، عضلانی	بررسی و ارزشیابی، اختلالات تکاملی عضلات، دیستروفی عضلانی، اندوکرین و میوپاتی‌های توکسیک، میوپاتی های متابولیک، اختلالات نوروموسکولار ترانسمیشن و نورون‌های حرکتی، نوروپاتی‌های حسی- حرکتی ارثی، نوروپاتی‌های توکسیک، نوروپاتی‌های اتونوم، سندروم گیلن باره، فلج بل	۱۳	۰/۴۳	۲۱
اختلالات چشم	_____	۴۶	۱/۵۲	۱۱
گوش	_____	۱۷	۰/۵۶	۱۹
پوست	توکسیک نکرولیزیز، سندرم پوست Scalded استافیلوکوکی، اپیدرمولیز بولوزا، عفونت پوست، واکنش‌های دارویی پوستی، اریتم نودوزوم، تب و راش ارتماتوز، اگزما و درماتیت سبورئیک	۲۶	۰/۸۶	۱۷
اختلالات مفاصل و استخوان‌ها	مشکلات ارتوپدی،طب ورزشی، دیسپلازی‌های اسکلتی، بیماری‌های متابولیکی استخوان	۳۹	۱/۲۹	۱۳
اثرات سو محیطی بر سلامت	_____	۱۳۴	۴/۴۳	۷
سلامت عمومی کودک	عوامل اجتماعی تعیین کننده سلامت، برنامه‌های ارتقای سلامت، غربالگری و سورویلانس، سلامت عمومی و اپیدمیولوژی، حوادث و صدمات، توانبخشی، ایمن‌سازی	۲۶۰	۸/۶۱	۴

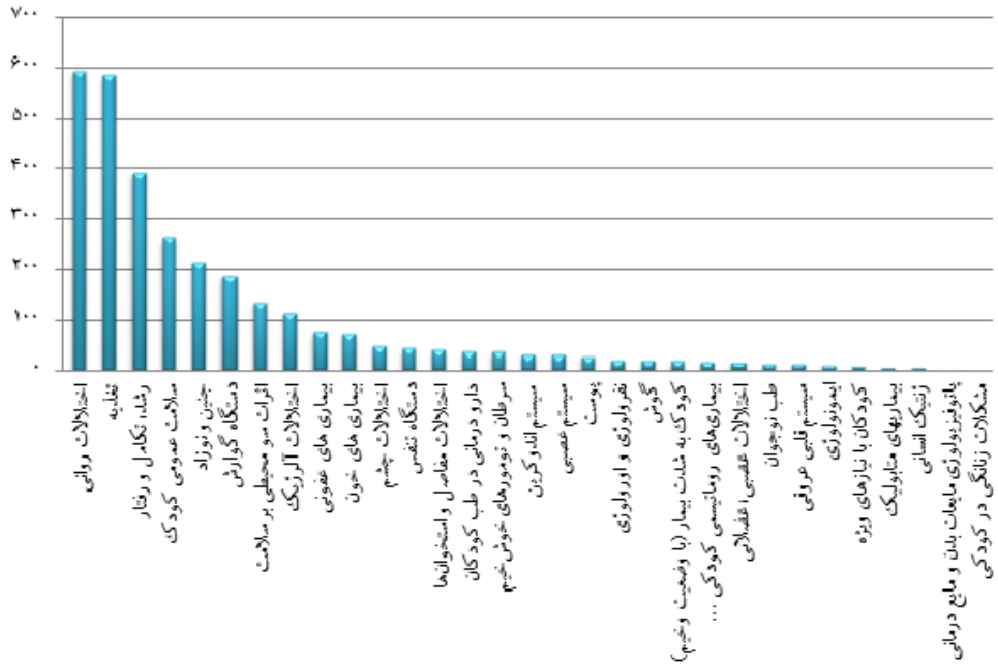
جدول ۲: پیام‌های دارای فراوانی بیشتر در خوشه‌های موضوعی برجسته

رتبه	خوشه موضوعی	پیام‌های موضوعی با فراوانی بیشتر	فراوانی	درصد
		اختلالات اضطرابی	۱۷۹	۳۰/۲۳
		اختلالات گسترده تکاملی	۱۵۸	۲۶/۶۸
۱	اختلالات روانی	بیش‌فعالی	۱۴۷	۲۴/۸۳
		سایر	۱۰۸	۱۸/۲۴
		جمع	۵۹۲	۱۰۰
		مصرف شیر	۴۶۴	۷۹/۷۲
		اضافه وزن و چاقی	۵۱	۸/۷۶
۲	تغذیه	ریکتز و هیپرویتامینوز D	۲۰	۳/۴۳
		سایر	۴۷	۸/۰۷
		جمع	۵۸۲	۱۰۰
		مسائل تربیتی	۱۲۸	۳۲/۷۳
		رشد	۶۷	۱۷/۱۳
۳	رشد، تکامل و رفتار	خواب کودکان	۴۵	۱۱/۵۰
		سایر	۱۵۱	۳۸/۶۱
		جمع	۳۹۱	۱۰۰
		بهداشت دهان ودندان	۵۰	۱۹/۲۳
		تک فرزندی	۴۷	۱۸/۰۷
۴	سلامت عمومی کودک	رسانه	۳۴	۱۳/۰۷
		سایر	۱۲۹	۴۹/۶۱
		جمع	۲۶۰	۱۰۰
		مراقبت‌های بارداری	۱۴۰	۶۵/۴۲
		مراقبت از نوزاد	۳۶	۱۶/۸۲
۵	جنین و نوزاد	نوزادان نارس	۲۶	۱۲/۱۴
		سایر	۱۲	۵/۶۰
		جمع	۲۱۴	۱۰۰

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

جدول ۳: مهمترین موضوعات در بین پیام‌های مرتبط با پزشکی کودکان در روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران

ردیف	خوشه موضوعی	موضوع فرعی	پیام برجسته
۱	اختلالات روانی	اختلالات اضطرابی	اضطراب در کودکان- خانواده (عامل ایجاد)
۲	تغذیه	مصرف شیر	عدم مصرف شیر- اختلال در رشد کودکان
۳	رشد، تکامل و رفتار	خشونت در کودکان	کنترل خشم- آموزش به کودکان
۴	سلامت عمومی کودک	بهداشت دهان و دندان	اسهال- عدم ارتباط با رویش دندان
۵	جنین و نوزاد	مراقبت‌های بارداری	مصرف تنقلات- تولد زودرس نوزاد

نمودار ۱: فراوانی پیام‌های مرتبط با پزشکی کودکان بر حسب موضوعات در روزنامه‌های مورد بررسی

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد از بین روزنامه‌های مورد بررسی، روزنامه جام جم بیش از نیمی از کل مطالب مرتبط با پزشکی کودکان را منتشر کرده بود. این یافته با نتایج نصراله‌زاده و شهباز تبار [۱۱] همسو بود که دریافتند روزنامه جام‌جم بیشترین مطالب علمی پزشکی را به خود اختصاص داده است. نتایج حاکی از آن بود که روزنامه‌های مورد بررسی، مطالب متعددی را در حوزه پزشکی کودکان منتشر کرده‌اند و می‌توان گفت که این حوزه از موضوعات مورد توجه روزنامه‌ها بوده است. این نتیجه مغایر با یافته‌های تقدیسی [۷] مبنی بر این بود که مطالب بهداشتی در روزنامه‌های کشور برجسته‌سازی نمی‌شوند ولی با یافته‌های پژوهش ملک افضلی و همکاران [۱۰] مبنی بر این‌که مقالات روزنامه‌های کثیرالانتشار در بیش از ۵۰ درصد موارد به ارائه اطلاعات بهداشتی پرداخته‌اند، همسو بودند. در این پژوهش، بیشترین فراوانی پیام‌ها به ترتیب مربوط به پیام‌های «اختلالات روانی»، «تغذیه»، «رشد، تکامل و رفتار»، «سلامت عمومی کودک» و «جنین و نوزاد» هم در راستای پژوهش نصراله زاده و شهباز تبار [۱۱] بود، که دریافتند مطالب مربوط به تغذیه و بهداشت روان از پیام‌های پربسامد در روزنامه هاست. همچنین نتایج این مطالعه در راستای پژوهش امینی و همکاران [۸] بود که دریافتند عناصر موجود در مواد غذایی بیشترین فراوانی را در آگهی‌های تلویزیونی به خود اختصاص داده بودند و نیز همسو با یافته‌های پرابهو [۱۳] و سالزمن [۱۵] مبنی بر تمرکز اخبار پزشکی در تلویزیون بر روی مطالب تغذیه‌ای بود.

نتایج نشان داد کمترین فراوانی مربوط به موضوعات «پاتوفیزیولوژی مایعات بدن و مایع‌درمانی»، «مشکلات زنانگی در کودکی»، «ژنتیک انسانی» و «بیماری‌های متابولیک» و مغایر با

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

پژوهش محمدپور اهرنجانی بود که در آن مطالب مربوط به رژیم های غذایی دارای کمترین فراوانی بود. همچنین نتایج این مطالعه هم در راستای پژوهش ودادهیر [۱۹] مبنی بر عدم توجه به موضوع سلامت زنان در مجلات بود. پس از بررسی مقالات علمی منتشر شده توسط محققان در پایگاه اطلاعاتی PubMed که یکی از معتبرترین پایگاه‌های اطلاعاتی در حوزه پزشکی است [۲۰] مشخص شد که موضوع «ژنتیک انسانی» ۴۳۰ مقاله [۲۱] و «بیماری‌های متابولیک» ۲۳۶۴۷ مقاله [۲۲] را در پایگاه اطلاعاتی PubMed در بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۶ به خود اختصاص داده بودند و این نشان می‌دهد به‌رغم تولیدات علمی بسیار در این زمینه در سطح جهانی به این دو حوزه در روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران توجه چندانی نشده است که دلیل آن می‌تواند عدم توجه متخصصان پزشکی یا روزنامه‌نگاران به این موضوعات و یا نبود تعداد زیاد مراجعاتی در این موضوعات به مراکز درمانی باشد. موضوع «پاتوفیزیولوژی مایعات بدن و مایع‌درمانی» نیز تنها ۱۶ مقاله را در پایگاه اطلاعاتی PubMed به خود اختصاص داده بود [۲۳] که این موضوع نشان می‌دهد محققان در این زمینه تحقیقات زیادی نداشته اند و این شاید به دلیل تازگی این حوزه موضوعی باشد. ۵ پیام برجسته در روزنامه‌های ایران، شامل «اضطراب در کودکان- خانواده (عامل ایجاد)»، «عدم مصرف شیر- اختلال در رشد کودکان»، «کنترل خشم- آموزش به کودکان»، «اسهال- عدم ارتباط با رویش دندان»، «مصرف تنقلات- تولد زودرس نوزاد» بود که لازم است صحت و سندیت آن مورد بررسی قرار گیرد. مسائلی مانند سلامت روانی، تغذیه مناسب، مسائل رشد و تکامل کودکان، سلامت عمومی جنین، نوزاد و کودک از جمله موضوعات مهمی هستند که جوامع امروزی با آن دست و پنجه نرم می‌کنند. بسیاری از والدین به منظور کسب آگاهی در این موارد به انواع رسانه‌ها مراجعه می‌کنند. در این بین روزنامه به عنوان یک رسانه تأثیرگذار می‌تواند نقش مهمی را در ارتقای سطح آگاهی، نگرش و سلامت خانواده و جامعه در خصوص کودکان ایفا نماید. روزنامه‌ها می‌توانند با انتشار مطالب علمی صحیح در مورد پزشکی کودکان، آگاهی خانواده‌ها و مادران را افزایش داده و موجب ارتقای سلامت جامعه شوند. بررسی عملکرد روزنامه‌ها در این پژوهش حاکی از آن بود که روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران در حد مطلوبی به مسئله پزشکی کودکان توجه داشته‌اند، اما این توجه دارای تعادل در پوشش موضوعی نبوده است به نحوی که به برخی از موضوعات مانند اختلالات روانی و تغذیه زیاد پرداخته شده است، در حالی به که برخی از موضوعات دیگر مانند «پاتوفیزیولوژی مایعات بدن و مایع‌درمانی» و «مشکلات زنانگی در کودکی»، اصلاً پرداخته نشده است. به عبارت دیگر، نتایج پژوهش حاضر گواه آن بود که اطلاعات موجود در روزنامه‌های ایران با نیازهای جامعه ایران هم‌خوانی کافی دارد؛ زیرا موضوعات پربسامد در پژوهش حاضر (جدول ۲)، در بین الویت‌های پژوهشی مراکز تحقیقاتی دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران به چشم می‌خورند [۲۷- ۲۴] در حالی که در پژوهشی که بر اساس علت مرگ و میر کودکان در خارج از کشور انجام شده است، موضوعات ناهنجاری های مادرزادی، آسیب‌ها (حوادث جاده‌ای، سوختگی و...)، بیماری های غیرواگیر (بیماری‌های مزمن تنفسی، بیماری‌های اکتسابی قلب) و سرطان‌های دوران کودکی، دیابت و چاقی به عنوان الویت های پژوهشی در حوزه سلامت کودکان تعیین شده اند [۲۸].

در پایان باید گفت این پژوهش سعی داشت تا تصویری کلی از آن چه روزنامه‌های ایران از اطلاعات مرتبط با پزشکی کودکان منتشر می‌کنند را به تصویر بکشد و توجه متخصصان پزشکی کودکان و روزنامه‌نگاران را به آن‌ها جلب نماید. پیشنهاد می‌گردد با توجه به عدم تعادل و توازن در پوشش موضوعی پزشکی کودکان در روزنامه های مورد بررسی، متخصصان پزشکی کودکان با همکاری روزنامه‌ها به انتشار اطلاعات در خصوص حوزه‌های کمتر پرداخته شده یا مغفول بپردازند تا از این طریق سطح آگاهی مادران، خانواده‌ها و جامعه را در خصوص این موضوعات افزایش دهند.

سهم نویسندگان

فیروزه زارع‌فراشبندی: طراحی مطالعه، تجزیه و تحلیل داده‌ها، نگارش و ویرایش مقاله

فائزه امینی: طراحی مطالعه، تجزیه و تحلیل داده‌ها، نگارش و ویرایش مقاله

علیرضا رحیمی: مطالعه، نگارش و ویرایش مقاله

رویا کلیشادی: مطالعه، نگارش و ویرایش مقاله

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از معاونت پژوهشی دانشگاه که بودجه طرح این پژوهش را در اختیار مجریان قرار دادند، تقدیر و تشکر به عمل می آید.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

منابع

1. Ashorkhani M, Gholami J, Maleki K, Nedjat S, Mortazavi J, Majdzadeh R. Quality of health news disseminated in the print media in developing countries: a case study in Iran. BMC Public Health 2012;12:2-7

2. Cotton SR, Gupta SS. Characteristics of online and offline health information seekers and factors that discriminate between them. Social science & medicine 2004;59:1795-806

3. Bigdeli Z, Zare Farashbandi F. Geo-Political Information: Comparing Newspapers Headlines and Political Information in the Newspapers AftabeYazd and Kayhan During the Month of Tir, 1385. Cultural Studies & Communication 2007; 3: 45-72

4. Huiberts Å, Hjørnevik M, Mykletun A, Skogen JC. Electromagnetic hypersensitivity (EHS) in the media: A qualitative content analysis of Norwegian newspapers. Journal of The Royal Society of Medicine 2013;4:1-8

5. Gaither k. What Is a Pediatrician?. Available from: http://www.webmd.com/baby/what-is-apediatrician. Accessed June 6, 2016.

6. Secretariat of the Council for Undergraduate Medical Education. Curriculum and Criteria of pediatrics. Tehran: Ministry of Health and Medical Education; 2008

7. Taghdisi M.H, Nejatian A, Mansurian M, Razavi N, Hosseini F. Content Analysis of Health-related Articles of the Most Widely Circulated Newspapers in Iran; with Emphasis on Health Education and Promotion. Journal of Health System Research 2011; 7: 1157-63

8. Amini M, Mohsenian rad M, Kimiagar M, Omidvar N. Which foods do TV food advertisements entice our children to eat? Iranian Journal of Nutrition Sciences & Food Technology 2007; 1: 49-57

9. Mohammadpour Ahranjani B, Abdollahi M, Pakravan M. Nutritional messages in Iranian newspapers: A content analysis. Payesh 2003; 1: 63-71

10. Malek Afzali H, Eftekhar H, Baradaran Eftekhari M, Paikari N and etc. Assessing Article Related to Health in Newspaper with a Wide circulated in Iran-2005. Hakim Research Journal 2009; 12: 40- 4

11. Nasrollahzadeh Sh, Shahbaztabar p. Scientific Medical Information in Iran's Mainstream Newspapers. Yamin Firouz M, Mousavi A, Tirgar A. Research and Science Production in Medical Field. Proceeding of 3rd National Confrence on Scienctometrics in Medical Field, 2011; Babol: Babol University of Medical Science.

12. Hovsepyan U, Zare-Farashbandi F, Askari Gh. A survey on cancer-related nutritional information in Iranian popular magazines 2014; Journal of Education and Health Promotion 2015; 4: 102

13. Prabhu N, Duffy L, Stapleton B. Content Analysis of Prime-time Television Medical New: A Pediatric Perspective. Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine 1996;150:46-9

14. Pruitt SL, Mullen PD. Contraception or abortion? Inaccurate descriptions of emergency contraception in newspaper articles, 1992-2002. Contraception 2005; 71: 14-21

15. Salzman N. Nutrition and the News: An Analysis of Nutrition Coverage on the Today Show [Dissertatiion], 2011

16. Mahshawar M, Rao RD. A comparative analysis of nutrition science coverage by popular Indian daily newspapers. Journal of Media and Communication Studies 2011;3:131-43

17. Van Trigt AM, de Jong-van den Berg LT, Voogt LM, Willems J, Tromp TF, Haaijer-Ruskamp FM. Setting the agenda: does the medical literature set the agenda for articles about medicines in the newspapers? Social Science & Medicine 1995; 6: 893-9

18. Westerman D, Spence PR, Van Der Heide B. Social media as information source: Recency of updates and credibility of information. Journal of Computer-Mediated Communication 2014; 19171-183

19. Vedadhir A.A, Hani Sadati M, Ahmadi B. A Content Analysis of Iranians Scientific and Academic Health Journals 2008; 6:133- 55

20. Modiramani parvaneh, a practical guide to subject cataloging, classification and indexing device in medial libraries. 1 st Edition, ketabdar: Tehran, 2006

21.http://apps.webofknowledge.com/Search.do?product=WOS&SID=N1IbKfAOumbanFIMirx&search_mode=GeneralSearch&prID=36d1b1ff-0a4d-463b-9318-58279dcfe148 Accessed 20 Aug, 2016

22.http://apps.webofknowledge.com/Search.do?product=WOS&SID=N1IbKfAOumbanFMirx&search_mode=GeneralSearch&prID=1bf29fcc-73ca-4343-8d51-82b7bd40fe9d. Accessed 20 Aug, 2016

23.http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed?term=%28%28%22physiopathology%22+[Subheading]%29+AND

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

+%22Body+Fluids%22[Mesh]%29+AND+%22Fluid+Therapy%22[Mesh]. Accessed 20 Aug, 2016
24. Shiraz University of Medical Science. Community-based Psychiatric Care Research Center. Research Priorities. http://cbpcrc.sums.ac.ir/fa/about_us/research_interest.html. Accessed 20 Aug, 2016
25. Tabriz University of Medical Science. Pediatric Health Research Center. Research Priorities. http://phrc.tbzmed.ac.ir/?PageID=26. Accessed 20 Aug, 2016.
26. Zahedan University of Medical Science. Children and Adolescents Health Research Center. Research Priorities http://research.zaums.ac.ir/index.aspx?fkeyid=&siteid=137&pageid=19758. Accessed 20 Aug, 2016.
27. Lorestan University of Medical Science. School of Nursing and Midwifery. Research Priorities. nurse-mid.lums.ac.ir/index.php?module=web_directory&wd_id=1845. Accessed 20 Aug, 2016
28. Were Wilson. Childrens health priorities and interventions. BMJ: British Medical Journal. 2015; 351: h4300

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

ABSTRACT

A Content Analysis of Pediatric Information in Widely Circulated Newspapers in Iran

Firoozeh Zare Farashbandi[1], Faezeh Amini[2*], Alireza Rahimi[1], Roya Kelishadi[3]

1. Health Information Technology Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran.
2. School of Management and Medical Informatics, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran
3. Child Growth and Development Research Center, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran

Payesh 2017; 2: 180-189
Accepted for publication: 21 December 2016
[EPub a head of print-9 January 2017]

Objective (s): Newspapers along with other mass media have a significant role in increasing health literacy of the general public. Pediatrics related information is one of the most important issues in newspapers. The goal of this study was to perform a content analysis of the newspapers in Iran for pediatrics information.
Methods: This was an applied survey performed in year 2014 using the content analysis method. Data were collected via a checklist designed by the researchers. The statistical population consisted of all of the messages printed in 694 volumes in five most widely circulated Iranian newspapers (Iran, Jamejam, Keyhan, Resalat and Etelaat).
Results: In all 426 articles were assessed. Distribution of pediatrics related information published was as follows: Jamejam (7.50%), Etelaat (5.26%), Iran (18%), Keyhan (5.3%) and Resalat (17.1%). 'Mental disorders' (19.6%) and 'Nutrition' (19.27%) had the highest and 'Pathophysiology of body fluids and fluid therapy' and 'Gynecological problems in childhood' had the lowest (0%) frequency. There was little attention to 'Human Genetics', 'Metabolic disorders' and 'Children with special needs'.
Conclusion: The Important messages in newspapers were more compatible with the needs of Iranian society. Iranian pediatricians and journalists have to pay more attention to the neglected subjects and perhaps update themselves with newer information in pediatric filed.

Key Words: Content analysis, Pediatrics, Newspaper, Health information

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-10]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1396.16.2.5.4]

[*] Corresponding author: School of Management and Medical Informatics, Isfahan University of Medical Sciences, Isfahan, Iran
E-mail: faezeh.amini2010@gmail.com